

Joh.6:1-13 zondag 21 maart 2021 (digitale dienst ivm Corona).

Gemeente van Christus,

Johannes heeft goed nagedacht over de vraag hoe hij aan ons als zijn lezers, iets van de betekenis van Jezus zou kunnen laten zien. Wij hebben Jezus niet in levende lijve ontmoet. We kunnen niet iets ervaren van de uitstraling die Hij moet hebben gehad. Iets van zijn uitzonderlijke charisma.

Je hebt vast wel eens iemand met charisma meegemaakt. Wát het precies is, weet je niet. Maar zo iemand weet jou op een bijzondere manier te raken. Je bent er diep van onder de indruk.

Charisma betekent zoiets als: gave van de Geest.

Jezus heeft dat op een heel zeldzame manier gehad. Zijn aanwezigheid raakt de mensen om hem heen tot diep in hun ziel. Als ze er tenminste enigszins voor openstaan. Hij raakt aan hun diepste verlangens. En weet die op een of andere manier te stillen.

Johannes hoopt ons daar iets van te laten ervaren. Daartoe gebruikt hij in zijn bijzondere evangelie onder andere zeven even eenvoudige als diepzinnige beelden. Zeven woorden die hij Jezus laat uitspreken: de "Ik ben"-woorden. Ik ben het **brood** dat leven geeft; ik ben het **licht** voor de wereld; ik ben de **deur**, wie door mij naar binnen gaat wordt behouden; ik ben de goede **herder**; ik ben de **opstanding en het leven**; ik ben de **weg, de waarheid en het leven**; ik ben de ware **wijnstok**.

"Ik ben", - zo wordt de onuitsprekelijke naam van God wel vertaald. Denk maar aan het verhaal van Mozes bij de brandende doornstruik.

Johannes schikt zeven beelden om Jezus heen en wil daarmee zeggen: zó is God zelf in deze mens aanwezig. Brood is het eerste beeld, Wijn het zevende. Die twee omsluiten de andere vijf en vormen met elkaar het ware gelaat, de betekenis van Jezus, deze unieke mens van God.

"Zeven is voldoende, vijf en twee", heeft Johannes misschien wel gedacht.

Vandaag horen we dus het verhaal van dat eerste beeld. "Het teken van het brood." Aansluitend noemt Jezus zich, in de uitleg die hij zelf van dit wonderlijke gebeuren geeft, "het brood des levens." Het is een belangrijk verhaal: alle evangelisten vertellen het, sommigen geven er zelfs twee versies van.

Wat wil het laten zien? Op dat op het spoor te komen, is het goed om je van twee mogelijke valkuilen bewust te zijn.

De eerste valkuil is die van de letterlijke interpretatie: de gedachte "dat Jezus dat gewoon écht kon! Met zo weinig brood en vis zoveel mensen te eten geven. En dan ook nog manden vol overhouden! Dat hij dat kon, omdat hij "gewoon" de zoon van God was.

Wij zijn dat niet. Wij kunnen zoiets natuurlijk ook niet. En daarmee heeft het verhaal je dus verder niets meer te zeggen, dan alleen dit: dat Jezus blijkbaar tot een dergelijke toverkunst is staat was, toen.

De tweede valkuil is hieraan tegenovergesteld: dat je dit verhaal natúúrlijk niet letterlijk, maar uitsluitend geestelijk moet uitleggen. Dat het hier niet letterlijk om brood gaat. Maar om het geestelijke voedsel dat mensen nodig hebben. "Niet bij brood alleen", nietwaar? Maar dat zeggen meestal alleen die mensen, wie het aan dagelijks brood niet ontbreekt.

Met een dergelijke exclusief geestelijke uitleg, springen we veel en veel te gemakkelijk heen over iets dat dit verhaal ons wel degelijk óók duidelijk wil maken. En wat is dat dan?

Ik doe een poging om dat wat helder te krijgen.

Johannes vertelt in zijn versie van dit verhaal als enige evangelieschrijver dat Jezus aan een van zijn leerlingen een vraag stelt: Filippus, waar kunnen we brood kopen om deze mensen iets te eten te geven?

“Hij vroeg dat om Filippus op de proef te stellen”, zegt Johannes.

Dat is niet bedoeld om vervelend te doen, of zo. Het heeft tot doel om Filippus - en daarmee ons als lezers – tot inzicht te brengen. Een bewustwording bij ons teweeg te brengen. Op een heel directe, confronterende manier: daar zit een grote menigte mensen. En ze hebben honger. Wat ga jij daar aan doen, Filippus?!

Wereldwijd zijn er inmiddels misschien wel 900 miljoen mensen, die elke dag niet genoeg of helemaal niet te eten hebben! Jaarlijks sterven er 5 – 6 miljoen kinderen aan de honger,- wat ga jij daar aan doen, Reinier??! En jij....en jij? Jij, die dit verhaal misschien al voor de 50^e x hoort?

Ach, wat een ongemakkelijke vraag is dat nou toch! Daar kan ik welbeschouwd toch niks aan doen? Ik bedoel: ik verdien geen hongerloontje als predikant, maar zeer welgesteld ben ik nou ook weer niet. Ik zit wel met mijn vaste lasten en zo. En ik wil ook wel op vakantie kunnen, dit jaar. Vorig jaar is het er ook al niet van gekomen. En ik geef wel wat aan goede doelen, maar je weet maar nooit wat er allemaal aan de strijkstok blijft hangen, toch? Bovendien: ik kan toch niet de hele wereld op m'n nek nemen?

In wezen is dat zo ongeveer het antwoord dat Filippus geeft. In wezen zullen velen van ons een dergelijk antwoord geven, denk ik.

Wereldwijd wordt er onvoorstelbaar veel geld aan defensie uitgegeven. In Amerika ongeveer een miljard per dag (!) heb ik wel eens gelezen. Als we allemaal het geld dat we uitgeven voor defensie nu eens zouden besteden aan de bestrijding van het hongerprobleem, zou de wereld er heel anders uitzien. Maar ja, - wat kan ik daaraan doen?

Ik weet wel dat we voedsel uit 3e wereldlanden tegen belachelijk lage prijzen importeren, zodat ze er dáár niet genoeg voor krijgen en wij er hiér niet te veel voor hoeven te betalen. Maar wat kan ik daaraan doen?

Weet je dat er wereldwijd zo langzamerhand meer mensen zijn met ziekelijk overgewicht dan al die miljoenen mensen die sterven van de honger bij elkaar? Bizar toch? Als je daar, als het maar even, écht bij stilstaat. Maar ja.....

Wat kan ik daar aan doen? Dat is inderdaad de vraag die dit verhaal oproept. Je hebt toch het gevoel dat je met lege handen staat, nietwaar? 2021 jaar na Christus lijkt het hongerprobleem nog steeds niet de wereld uitgeholpen te kunnen worden. Omdat niemand er wat aan kan doen.

Dit is, denk ik, zo ongeveer waar Jezus Filippus wil hebben. En direct daarna ook ons.

Volkomen voor het blok gezet! Geen uitweg mogelijk, als je een beetje redelijk en volwassen (!) na kunt denken, toch?

Daar tegenover plaatst het verhaal.... een kleine jongen. Hij heeft een mandje bij zich. En in dat mandje zitten vijf broodjes en twee vissen. Dit kind geeft wat het bij zich heeft. Het rekent niet en plant niet. Het vraagt of verwacht er niets voor terug. Het denkt niet: wat hélpst dat nou, zo weinig voor zoveel mensen!? Het kind opent zijn handen en geeft, omdat het ziet dat anderen iets nodig hebben. Daarin bestaat het hele wonder en het hele geheim van dit wonderlijke gebeuren.

En Jezus doet niet veel meer dan het breken en uitdelen.

Voordat hij dat doet, doet hij iets anders: hij spreekt er een dankgebed over uit. Dat is van wezenlijk belang! Daarmee laat hij zien, in mijn beleving, dat dit brood een hemelse gave is. Dat het hem en ons allemaal geschonken wordt. Dat ons dagelijks brood niet vanzelfsprekend is.

In Zenriver, het Boeddhistische klooster waar ik zo af en toe een aantal dagen verblijf, wordt er tijdens de maaltijd gezamenlijk een soort gebedstekst gereciteerd: “Seventy-two labours brought us this food. We should know how it comes to us...” Zo begint die tekst: 72 vormen van arbeid hebben ons dit voedsel gebracht. Wij zouden moeten weten hoe het tot ons komt...

De eerste keer dat ik die woorden meesprak, besepte ik met een schok voor het eerst in mijn leven hoeveel arbeid van hoeveel verschillende mensen eraan vooraf was gegaan, voordat dit heerlijke eten in mijn kom terecht kon komen. En dat het niét vanzelfsprekend was, dat ik het wel in mijn kom had en talloos veel anderen niet. Dat dit voedsel welbeschouwd een hemelse gave was.

Als er ook maar iets van dit besef tot je door is gedrongen, zal het eenvoudiger en vanzelfsprekender zijn om ervan te delen. Het is immers niet “van jou”. Je hebt het zelf ook maar ontvangen.

“De beproeving” van Filippus en daar tegenover dat kleine jongetje dat onbekommerd geeft wat er in zijn mandje zit, hebben tot doel om jou als lezer/hoorder van dit verhaal met een schók tot inzicht te brengen. Tot een nieuw bewustzijn, zelfs. Om je te leren “out of the box” te denken, zeggen we tegenwoordig. Zo is het.

Het verhaal wil je geen voorbeeld laten zien van goddelijke toverkunst van 2000 jaar geleden. Zo van: kijk toch eens, wat die Jezus allemaal kon!

Uiteindelijk zal het er om gaan wat wijzelf in zijn voetspoor allemaal blijken te kunnen.

In het besef dat we geroepen zijn om ons brood én ons leven met anderen te delen.

Alles draait er uiteindelijk om hoe jijzelf in dit leven staat.

Als een volwassen Filippus, met lege handen.

Of als een kind, met open handen.

Amen.